

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2022/2023-2023/2024
(skrajne daty)

Rok akademicki 2022/2023

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	WYBRANE ZAGADNIENIA Z ANTROPOLOGII KULTURY
Kod przedmiotu*	
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Humanistycznych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Archeologii
Kierunek studiów	Archeologia
Poziom studiów	studia II stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	I rok, 2 semestr
Rodzaj przedmiotu	podstawowy
Język wykładowy	polski
Koordinator	Prof. dr hab. Małgorzata Rybicka
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Prof. dr hab. Małgorzata Rybicka

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
2	15	15							4

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

- zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

ZALICZENIE BEZ OCENY - WYKŁAD

ZALICZENIE Z OCENĄ - ĆWICZENIA

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Wiedza ogólnohumanistyczna
----

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Zapoznanie studentów z pojęciami dotyczącymi relacji kultura kontra natura
C2	Zapoznanie studentów z antropologicznymi definicjami kryzysu norm i kryzysu kultury
C3	Zapoznanie studentów z podstawowymi z analizą strukturalną na przykładzie dorobku C. Levi-Straussa
C4	Zapoznanie studentów z podstawowymi instytucjami kształtującymi tożsamość kultury
C5	Zapoznanie studentów ze znaczeniem rytuału i magii w kulturze
C6	Zapoznanie studentów z miejscem jednostki, rodziny i etnosu w kulturze
C7	Zapoznanie studentów z podstawowymi teoriami zmiany kulturowej
C8	Zapoznanie studentów z procesami zachodzącymi na pograniczach odmiennych kultur
C9	Zapoznanie studentów z postrzeganiem przestrzeni w kulturze

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu STUDENT:	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	DEFINIUJE POJĘCIA ZWIĄZANE Z KULTURĄ	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK_02	CHARAKTERYZUJE PODSTAWOWE ELEMENTY KRYZYSU KULTURY	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK_03	WYJAŚNIA PROCESY ZMIANY KULTUROWEJ	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK_04	UMIEJSCAWIA ZNACZENIE CZASU I PRZESTRZENI W KULTURZE	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK_05	CHARAKTERYZUJE PODSTAWOWE ZNACZENIE MAGII< RELIGII W KULTURZE	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK_06	CHARAKTERYZUJE RELACJE CZŁOWIEK-ŚRODOWISKO NATURALNE W KULTURACH	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK_07	OPISUJE JAK KONTAKTY KULTUROWE ZMIENIAJĄ KULTURY	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK_08	CHARAKTERYZUJE JAK POJAWIAJĄ SIĘ NOWE CECHY W KULTURZE I JAK NASTĘPUJE ZMIANA KULTUROWA	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Treści merytoryczne
DEFINICJA KULTURY/NATURY
RÓŻNORODNOŚĆ KULTUR
ANALIZA STRUKTURALNA I JEJ ZNACZENIE DLA ZROZUMIENIA KULTURY
JAKIE ZNACZENIE MA MAGIA W KULTURZE
JAKIE ZNACZENIE W KULTURZE MA INSTYTUCJA KULA
JAK PRZESTRZEN I CZAS DEFINIUJE KULTURY
JAK KULTURA DEFINIUJE RODZINĘ I JEDNOSTKĘ
CO TO JEST KRYZYS KULTURY
CO UTRZYMUJE TOŻSAMOŚĆ KULTURY
JAKIE PROCESY ZMIENIAJĄ KULTURY

B .Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
Człowiek a środowisko – wybrane przykłady adaptacji do środowiska naturalnego
Formy zróżnicowania społecznego – więzy krwi i powinowactwo
Formy zróżnicowania społecznego – hierarchizacja i organizacje polityczne
Etniczność i wielokulturowość
System wyobrażeń o świecie – myślenie pierwotne
Antropologia śmierci – problem przemijania

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną

Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja)

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	zaliczenie ustne, dyskusja	w, ćw.
EK_02	zaliczenie ustne, dyskusja	w, ćw.
EK_03	zaliczenie ustne, dyskusja	w, ćw.
EK_04	zaliczenie ustne, dyskusja	w, ćw.
EK_05	zaliczenie ustne, dyskusja	w, ćw.
EK_06	zaliczenie ustne, dyskusja	w, ćw.
EK_07	zaliczenie ustne, dyskusja	w, ćw.
EK_08	zaliczenie ustne, dyskusja	w, ćw.

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Wykazanie się wiedzą o informacjach zawartych w literaturze i przekazaną w trakcie wykładów; aktywny udział w ćwiczeniach

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	30
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	20
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	50
SUMA GODZIN	100
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	4

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Olszewska-Dyoniziak B., 1991 Człowiek –Kultura-Osobowość. Kraków

Thomas L-V., 1991 Trup, Łódź

Mead M., 1978 Kultura I tożsamość, Warszawa

Salomon N., 1996 Judaizm, Warszawa

Mauss M., . 1973 *Socjologia i antropologia*, Warszawa (wybrane eseje).

Stiller R., 1980 Gilgamesz, Warszawa

Levi-Strauss C.

1985 Drogi masek, Łódź

Smutek tropików, Warszawa

Hall E., 1976 Ukryty wymiar, Warszawa

Świderek A., Kiedy piaski egipskie przemówiły po grecku, Warszawa

Morin E., 1977 Zagubiony paradygmat – natura ludzka, Warszawa

Malinowski B., 1986 Ogrody koralowe i ich magia, Warszawa

Literatura uzupełniająca:

1981 Pieśń o Rolandzie, Warszawa

2005 Tajna Historia Mongołów, Warszawa

Homer

2003 Odyseja, Wrocław

Homer

1972 Iliada, Kraków

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Podstawowa wiedza o neolicie ziem polskich, wiedza z zakresu wcześniejszych epok pradziejów
---

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Zapoznanie studentów z pojęciami dotyczącymi neolitu i neolityzacji
C2	Zapoznanie studentów z taksonomią kulturową neolitu starego świata
C3	Zapoznanie studentów z podstawowymi cechami osadnictwa, gospodarki i organizacji społecznej społeczności neolitycznych
C4	Zapoznanie studentów z podstawowymi elementami kultury materialnej;
C5	Zapoznanie studentów z relacjami człowiek-środowisko naturalne;
C6	Zapoznanie studentów z kontaktami wewnątrz- i międzyregionalnymi.
C7	Zapoznanie studentów z podstawowymi teoriami zmiany kulturowej
C8	Zapoznanie studentów z procesami zachodzącymi na pograniczach odmiennych kultur

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ²
EK_01	DEFINIUJE POJĘCIA ZWIĄZANE Z NEOLITYZACJĄ I NEOLITEM	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK_02	CHARAKTERYZUJE PODSTAWOWE ELEMENTY OSADNICTWA, GOSPODARKI, ORGANIZACJI SPOŁECZNEJ SPOŁECZNOŚCI NEOLITYCZNYCH	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK_03	WYJAŚNIA PROCESY NEOLITYZACJI I ROZPRZESTRZENIANIA SIĘ IDEI NEOLITYCZNYCH.	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK_04	UMIEJSCAWIA W CZASIE I PRZESTRZENI GŁÓWNE KULTURY NEOLITYCZNE.	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04

² W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

EK_05	CHARAKTERYZUJE PODSTAWOWE ELEMENTY KULTURY MATERIALNEJ SPOŁECZNOŚCI NEOLITYCZNYCH.	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK_06	CHARAKTERYZUJE RELACJE CZŁOWIEK-ŚRODOWISKO NATURALNE.	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK_07	OPISUJE KONTAKTY REGIONALNE I MIĘDZYREGIONALNE.	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04
EK-08	CHARAKTERYZUJE PODSTAWOWE EUROPEJSKIE POGRANICZA KULTUROWE.	K_Wo1-03; K_Wo6-10; K_Uo1-07; 10; K_Ko1-04

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Neolit – definicje.
Centra neolityzacji na świecie – ogólna charakterystyka
Środkowo i Bliskowschodnie centra neolityzacji
Neolit preceramiczny
Neolit na Środkowym- i Bliskim Wschodzie – przykłady
Początki neolitu w Europie – Tesalia, wyspy greckie
Neolit Bałkanów – początek wypasów sezonowych
Neolit wybrzeży – krąg impresso-cardium
Początki neolity środkowoeuropejskiego
Cykl wstęgowy
Neolit Europy zachodniej i wysp brytyjskich
Neolit strefy wokółalpejskiej
Eneolit środkowej Europy i „secondary product revolution”
Neolit i eneolit wschodnich Bałkanów – początki stratyfikacji społecznej
Neolit Europy środkowej
Trichterbecherkomplex
Kultury megalityczne Europy środkowej
Krąg badeński
Kultury paraneolityczne i subneolityczne
Kultury stepowe
Krąg Cucuteni-Trypole – wielkie pogranicza kulturowe
Pogranicze kulturowe Trypole- zachodni krąg kulturowy
Społeczności pasterskie późnego neolitu

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne

3.4 Metody dydaktyczne

Np.:

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, metody kształcenia na odległość

Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny), praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja), gry dydaktyczne, metody kształcenia na odległość

Laboratorium: wykonywanie doświadczeń, projektowanie doświadczeń

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	egzamin ustny	W
EK_02	egzamin ustny	W
EK_03	egzamin ustny	W
EK_04	egzamin ustny	W
EK_05	egzamin ustny	W
EK_06	egzamin ustny	W
EK_07	egzamin ustny	W
EK_08	egzamin ustny	W

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Wykazanie się wiedzą o informacjach zawartych w literaturze i przekazaną w trakcie wykładów

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	45
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	25
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	80
SUMA GODZIN	150
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	6

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	
zasady i formy odbywania praktyk	

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Fudziński M, Paner H. (red.)

2009 Aktualne problemy epoki kamienia na Pomorzu, Gdańsk

Czerniak L.

1980 Rozwój społeczeństw kultury późnej ceramiki wstęgowej na Kujawach, Poznań.

Grygiel R.

2004 Neolit i początki epoki brązu w rejonie Brześcia Kujawskiego i Osłonek, t.I, Łódź

2008 Neolit i początki epoki brązu w rejonie Brześcia Kujawskiego i Osłonek, t. II, Łódź

2016 Neolit i początki epoki brązu w rejonie Brześcia Kujawskiego i Osłonek, t.I II, Łódź.

Hensel W., Wiślański T.

1979 (red.) Prahistoria ziem polskich, t. II, Neolit, Wrocław.

Kruk J.

2008 Wzory przeszłości. Studia nad neolitem środkowym i późnym, Kraków

Kruk J., Milisauskas S.

1999 Rozkwit i upadek społeczeństw rolniczych neolitu. Kraków.

Kukawka S.

2010, Subneolit północno-wschodnioeuropejskiej na Niziu Polskim, Toruń

Nowak M.

2009, Drugi etap neolityzacji ziem polskich, Kraków

Rybicka M.

2017 Kultura trypolska-kultura pucharów lejkowatych. Natężenie kontaktów i ich chronologia, Rzeszów.

Literatura uzupełniająca:

Kośko A.

1981 *Udział południowo-wschodnioeuropejskich wzorców kulturowych w rozwoju niżowych społeczeństw kultury pucharów lejkowatych*, Poznań.

Kozłowski J.K., Raczyk P.

2007 *The Lengyel, Polgar and related cultures in the Middle/Late Neolithic in Central Europe*, Kraków.

Kruk J.

1973 *Studia osadnicze nad neolitem wyżyn lessowych*. Wrocław.

Kruk J.

1980 *Gospodarka w Polsce południowo-wschodniej w V-III tysiącleciu p.n.e.* Wrocław.

Kruk J.,

2008 Wzory przeszłości. Studia nad neolitem środkowym i późnym, Kraków.

Kruk J., Alexandrowicz S. W., Milisauskas S., Śnieszko Z.

1996 *Osadnictwo i zmiany środowiska naturalnego wyżyn lessowych. Studium archeologiczne i paleogeograficzne nad neolitem w dorzeczu Nidzicy.* Kraków.
Kozłowski J., K.

1973 *Archeologia prahistoryczna, cz. II, Młodsza epoka kamienia,* Kraków.
Pelisiak A., Rybicka M., Ralska Jasiewiczowa M.

2006 *From the Mesolithic to Modern Times, Settlement organization and economy recorded in annually laminated sediments of the Lake Gościąg (Central Poland),* Rzeszów.
Rybicka M.

2004 *Kultura pucharów lejkowatych na Pojezierzu Gostynińskim, Łęczycza*
Szmyt M.

1996 *Spółeczności kultury amfor kulistych na Kujawach,* Poznań.
Włodarczak P.

2006 *Kultura ceramiki sznurowej na Wyżynie Małopolskiej,* Kraków

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej